

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

“MILLIY IQTISODIYOTIMIZDA INVESTITSİYALAR VA MOLIYAVIY
RIVOJLANISHNI OLIY MUHANDISLIK MAKTEBLARI BILAN
INTEGRATSIYALASHTIRISH SAMARADORLIGI”

TEZISLAR TO‘PLAMI

2024-yil 1-avgust–27-sentabr

MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 303 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 30-iyulda ruxsat etildi.*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori
Nosir Mahmudov, i.f.n. Toshkent davlat iqtisodiot universiteti professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Nasir Mahmudov, I.f.n. Professor of Tashkent State University of Economics

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoj ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Zamonaviy agrotexnologiyalar hosildorlik garovi	15
K.A.Sharipov, V.A.Karimov	
Oliy ta'lim tizimida iqtidorli talabalar bilan ishlashni tashkil etish. toshkent davlat iqtisodiyot universiteti va xorijiy davlatlar tajribasi.....	19
S. M. Mirzaliyev	
Tijorat banklari aktiv operatsiyalarining daromadlilikini oshirish masalalari.....	24
Adilov Mirkomil Miralimovich	
Yoshlar turizmi bilan bog'liq tushunchalarni o'rganishning nazariy jihatlarini.....	27
Allayor Norboev Ismoilovich	
The importance of risk management to ensuring the stability of commercial banks	30
Abdusalomov Jahangir Oktam ugli	
Davlat oliy ta'lim muassasalarida ta'lim xizmatlari xarajatlari hisobining asoslari	33
Abduraxmanov Otabek Patidinovich	
Inson kapitalini boshqarishda inteluktual salohiyatni iqtisodiy bilimlar bilan mustahkamlash dolzarbligi	36
Kurbanbayeva Sevara Marat qizi	
Reducing corruption through tax mechanisms	39
Musayeva K.Y	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida o'zbekistonda kichik biznesning rivojlanish jarayonlari tahlili	42
Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li	
Davlat budjeti xarajatlarining samaradorlik indikatorlaridan samarali foydalanish orqali makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash masalalari	45
S.M.Xolxo'jayev	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyati tahlili	47
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi	
Issues of greening the economy in ensuring sustainable economic growth.....	51
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
Reducing corruption through tax mechanisms	54
Musayeva K.Y	
Пути повышения конкурентоспособности предприятия	56
Азларова Муштарийбегим Абдор кизи	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ko'rsatkichlarning ijtimoiy omillari va ijtimoiy xarajatlarni moliyalashtirish yo'nalishlari	59
S.M. Xolxo'jayev	
Ways to effective management of the public debt.....	62
Olimjon Fattoev	
Aksiz solig'ining iqtisodiy mohiyati va stavkalari.....	66
Abdulxayeva Shaxnoza Muxammadiyevna	
Передовые методы сбора данных для точных маркетинговых исследований	70
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklar faoliyatida raqamlashtirish loyihalarini qo'llab-quvvatlash	73
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishning nazariy asoslari	76
Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li	

Qishloq xo'jaligida faoliyat yuritayotgan doimiy va mavsumiy ishchilar soni orasidagi bog'liqlikni statistik tahlil qilish	78
Rustamova Mexrigiyo Muxtor qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat bozorining rivojlanishi uchun ijtimoiy-iqtisodiy prognozlash samaradorligini oshirish yo'llari	83
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi	
Zamonaviy iqtisodiy davrda "yashil" moliya va uning xalqaro moliya tizimidagi o'rni	86
Shodmonkulova Shahlo Olimjon qizi	
The Impact of Financial Technologies (FinTech) on Economic Growth	89
Anvarkhonov Abdulatifkhon Jamshidkhon ugli	
Post pandemiya davrida jahon turizm bozorida o'zgarishlarning tahlili	92
Raxmonov Shuxrat Shavkatovich	
Integration of activities with higher engineering schools to provide employment	96
Batirov Farkhad Bakitovich	
Fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini tashkillashtirish mexanizmlari	99
Adizov S.	
Organik mahsulotlar savdosini oshirishda organik mahsulotlar tarqatish kanallarining ahamiyati	102
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Понятие макроэкономической стабильности и её элементы	105
Салахиддинова Муштарий Абдумуминовна	
Sportchilarning sog'ligi	108
Mirzalieva Surmaniso Alisher qizi	
Mamlakatimiz iqtisodiyotida raqamli texnologiyalarining o'rni va uning kelgusi istiqbollari	111
Samariddin Jumaev	
Kichik korxonalarni rivojlantirishdagi muammolari va ularning yechimlari	112
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li, Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Значимость внедрения стандартов для улучшения качества обслуживания в туристической индустрии	115
Адылова Диёра Улугбековна	
Kimyo sanoati korxonalariga innovatsiyalarni joriy etish mexanizmini takomillashtirish	118
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	122
Salomov Temurbek Boburmirzo o'g'li	
Iqtisodiyot va ekologiya muvozanati: barqaror taraqqiyotga yondashuv	128
Turdiyeva Iroda Ismoil qizi	
Biznesni moliyalashtirishni manbalarini ko'paytirishni imkoniyatlari	131
Adilov Sherzot Shamilevich	
Iqtisodiyot tarmoqlarini raqamlashtirishni rivojlantirish	134
Qo'chqorov Tohir Safarovich, To'ychiyev Akmaljon Abdulatif o'g'li	
Ta'minot zanjirini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishni afzalliklari	137
Yuldashev Abdusaxim Abdusaximovich	
Environmental protection concept: a link between economic well-being and Environmental Degradation	141
Egamberdiev Komron	
O'zbekistonda makroiqtisodiy uyg'unlikka erishishning asoslari	144
Abdulla Abduqodirov	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda tadbirkorlik subyektlarining ta'sirchanligini oshirish yo'llari (O'zbekiston misolida)	147
Rahmatullayeva Ahdiya Ja'farovna, Ollokulova Feruza Nansurovna	

Hududga xorijiy investorlarni jalb etish maqsadida investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish yo'llari	150
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Olloqulova Feruza Nansurovna	
Xalqaro banklarning moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda kredit samaradorligini oshirish yo'llari	153
Abdivaliyev Daler Yusupovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
Mintaqalarda sanoat aglomeratsiyalarni shakllanishi bosqichlari nazariyasi	156
Malikov Zuhridin Vohidovich	
Bozor tamoyillariga asoslangan ipoteka kreditlari orqali aholini uy-joy bilan ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari.....	159
Abdukayumov Xumoyunmirzo Giyosbek o'g'li	
Aholining iqtisodiy savodxonligini oshirish muammolari va istiqbollari	162
Xasanov Jamshid Abdullayevich	
Strategic pricing on the example of the Marriot hotel	165
Botirova Zumrad Ilhom qizi	
O'zbekiston davlat korxonalari (DK)da moliyaviy samaradorlikni baholash usulini takomillashtirish	168
Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li	
Digital transformation and its effect on inclusive economic growth in Uzbekistan	170
Jazira Buranova	
Сколько стоит «Озеленение» производства для компаний текстильной отрасли?	173
Носирова Чарос	
Investment challenges and solutions for Uzbekistan's metallurgical enterprises	177
Tatiana Budey	
Mulkiy soliqlar ma'muriyatchiligining xalqaro tajribasi.....	180
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
Ko'chmas mulkni soliqqa tortishning xalqaro tajribasi.....	184
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
Tredingda texnik tahlil va savdo jarayonlarini boshqarish	188
To'qmirzayev Kamol Mo'min o'g'li	
Qishloq xo'jaligida raqamli texnologiyalarni joriy etish va ularning samaradorligi	190
Shamshetova Gulraushan	
Korxonalar moliyaviy resurslarini boshqarish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish yo'llari	193
Jiyanova Nargiza Esanboyevna	
Insofli soliq to'lovchilarni ko'paytirish-soliq ko'rsatkichlarining muhim omili sifatida	196
Abdurasulov Alisher Abdurasulovich	
Анализ инвестиционной привлекательности акционерных обществ на фондовом рынке	200
Юлдуз Усманова	
Analysis of international experiences in the development of small business and private entrepreneurship.....	204
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida raqamli strategiyalarni shakllantirish va ularni amalga oshirishning xalqaro tajribalari	207
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Intellektual mulk huquqlari va ularning global savdoga ta'siri	210
Raxmonova Dildora Ergash qizi	

Mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarida innovatsion menyu siyosatini shakllantirish: sog'lom ovqatlanish va mijoz ehtiyojlari integratsiyasi.....	213
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
Raqamli xizmatlarda ishonch va xavfsizlik: foydalanuvchi xulqi va huquqiy innovatsiyalar ta'siri.....	217
Maxammadaliyeva Muslimaxon Sherali Qizi	
Sug'urtada bozori infratuzilmasi tashkiliy asoslari	219
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Budjet mablag'lari ustidan moliyaviy nazoratning tuzilishi hamda tarkibi	222
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Sayyohlar uchun qulay transport tizimi – hududiy raqobatbardoshlik omili sifatida	226
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Raqamli turizm xizmatlari va ularni huquqiy tartibga solish mexanizmlari	228
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Buxoro viloyatida eksportbop qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirish va agroeksport salohiyatini rivojlantirish yo'nalishlari.....	231
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Improving the insurance market of Uzbekistan based on foreign experience.....	235
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	
Turizm xizmatlari bozorining rivojlanish bosqichlari va tendensiyalari	238
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Проблемные кредиты коммерческих банков: причины и современные методы решения.....	245
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Eksimbank tashkil etish orqali eksportni yanada faollashtirishning zarurati va istiqbollari.....	248
D.E.Qarshiev	
Tadbirkorlik samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalar va infratuzilmaning o'рни	251
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada andarrayting xizmatini tashkil etish	255
D.E.Qarshiev	
Investitsion jozibadorlik orqali agrar rivojlanishni ta'minlash: o'zbekiston tajribasi	258
S.J. Yangiboev	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlari davlat xaridlari: aqsh, buyuk britaniya va yaponiya tajribasi	261
Majidov Nizom Baxramovich	
Qishloq xo'jaligi investitsiya loyihalarini xalqaro moliya institutlari resurslari hisobiga moliyalashtirish istiqbollari	264
Tolibov Shoxrux Muminovich	
Xorijiy davlatlarda oliy ta'lim muassasalariga investitsiyalar jalb etish tajribasi	268
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Деятельность международных финансово-кредитных организаций и перспективы развития сотрудничества с Республикой Узбекистан	272
Холикова Зарнигор Камолиддин кизи	
Budjet tashkilotlarning xarajatlar smetalari va shtat jadvallarini tuzish hamda tasdiqlash	275
Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li	
Bank boshqaruvi va innovatsion iqtisodiyot: transformatsiya jarayonlari va rivojlanish istiqbollari.....	281
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
Цифровая экономика и международная цифровая интеграция.....	284
Турапов Бахромжон Алишерович	

Международно-правовые гарантии иностранных инвесторов в транспортной инфраструктуре: проблемы и перспективы	287
АлишEROVA ЭЗОЗА	
Jon Meynard Keynsning ilmiy qarashlarida aholi bandligini ta'minlash istiqbollari	291
M.E.Rajabboyev	
Xalqaro tajribada logistika zanjiri uzluksizligini ta'minlash strategiyalari va ularning O'zbekiston sharoitida qo'llanilishi.....	294
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi	
Iqtisodiyotni fond bozori vositasida moliyalashtirish bo'yicha nazariy qarashlar	297
G'aniyev Axrorjon Norboy o'g'li	
Budjet tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlarning axborot imkoniyatlarini kengaytirishning amaliy jihatlari	300
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	

BUDJET TASHKILOTLARIDA TUZILADIGAN MOLIYAVIY HISOBOTLARNING AXBOROT IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHNING AMALIY JIHATLARI

Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna
abdurazoqovaqutlugnigoor@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezis budget tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlar va ularning axborot imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha amaliy chora-tadbirlarni tadqiq etishga bag'ishlangan. Asosiy maqsad O'zbekiston Respublikasi budget tashkilotlarida moliyaviy hisobotlarni yuritish va tahlil qilish jarayonlarini raqamlashtirishning afzalliklari hamda kamchiliklariga e'tibor qaratishdan iborat. Shuningdek, muallif moliyaviy hisobotlarning axborot imkoniyatlarini kengaytirishda xorij tajribasidan foydalanish masalasida ham fikr bildirgan.

Kalit so'zlar: moliyaviy hisobot, budget tashkiloti, budget hisobi, buxgalteriya hisobi, moliya yili, budget hisobi standartlari.

Abstract: This thesis is devoted to the study of financial statements prepared in budgetary organizations and to practical measures aimed at expanding their informational capabilities. The main objective is to focus on the advantages and disadvantages of digitizing the processes of maintaining and analyzing financial statements in the budgetary organizations of the Republic of Uzbekistan. In addition, the author discusses the use of international experience in enhancing the informational capacity of financial statements.

Key words: financial statements, budgetary organization, budgetary accounting, accounting, fiscal year, budgetary accounting standards.

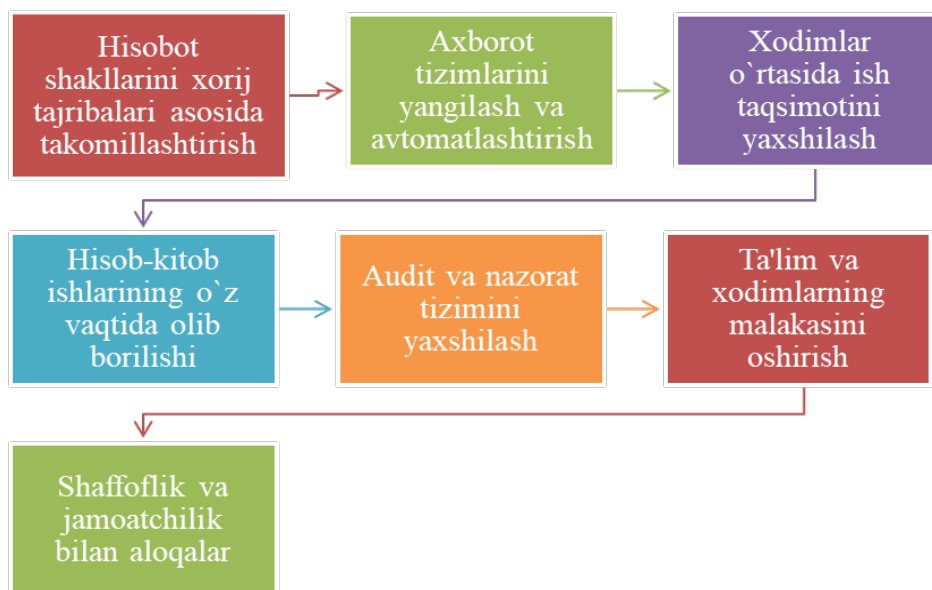
Аннотация: Данный тезис посвящён исследованию финансовой отчётности, составляемой в бюджетных организациях, и практическим мерам по расширению её информационных возможностей. Основная цель заключается в акцентировании внимания на преимуществах и недостатках цифровизации процессов ведения и анализа финансовой отчётности, составляемой в бюджетных организациях Республики Узбекистан. Кроме того, автор в рамках данного исследования рассматривает вопрос использования зарубежного опыта в расширении информационных возможностей финансовой отчётности.

Ключевые слова: финансовая отчётность, бюджетная организация, бюджетный учёт, бухгалтерский учёт, финансовый год, стандарты бюджетного учёта.

KIRISH

Budget tashkilotlarining moliyaviy hisobotlari davlat mablag'larining samarali va maqsadli sarflanishini ko'rsatadigan muhim hujjatlardir. Ushbu hisobotlar nafaqat budget tashkilotining moliyaviy holatini aks ettiradi, balki davlat moliyasini boshqarish va nazorat qilishda ham asosiy axborot manbai hisoblanadi. Shunday ekan, moliyaviy hisobotlarning axborot imkoniyatlarini kengaytirish zamonaviy boshqaruvda samaradorlikni oshirish uchun juda muhimdir. Budget tashkilotlarida moliyaviy hisobotlarning axborot imkoniyatlarini kengaytirish, birinchi navbatda, hisobotlarning aniqligi, shaffofligi va foydaliligi bilan bog'liq muhim omildir.

Quyidagi amaliy jihatlar moliyaviy hisobotlarning axborot imkoniyatlarini kengaytirishga yordam beradi:

1-rasm. Hisobot shakllarini xorij tajribalari asosida takomillashtirish

Xorijiy standartlarga asoslangan budjet hisobi standartlarini takomillashtirish: budjet tashkilotlarida xorijiy (IPSAS) standartlarga asoslangan budjet hisobi standartlari talablari asosida choraklik va yillik moliyaviy hisobotlar tuziladi. Bu esa barcha budjet tashkilotlarida yagona moliyaviy hisobot shakllarining amalda qo'llanilishini ta'minlaydi. Bundan tashqari, xorijiy standartlarga asoslangan moliyaviy hisobotlarning axborot imkoniyatlari kengroq bo'lib, ular budjet tashkilotining moliyaviy holatini chet ellik hamkorlar uchun ham tushunarli bo'lishiga imkon beradi.

Interaktiv hisobotlar: elektron shakllarda tayyorlanadigan interaktiv hisobotlar UzASBO dasturiy majmuasida tayyorlanadi, taqdim etiladi va tasdiqlanadi. Elektron shakllarda tayyorlanadigan interaktiv hisobotlar (MS Excel va MS Word) foydalanuvchilarga turli xususiyatlar bo'yicha filtrlar va tahlillarni amalga oshirish imkoniyatini beradi.

Moliyaviy tizimlarni raqamlashtirish: budjet tashkilotlarining moliyaviy hisobotlari an'anaviy qog'oz shaklida ko'plab vaqt va resurslarni sarflaydi. Elektron tizimlarga o'tish hisobotlarni yaratish va tahlil qilish jarayonini avtomatlashtiradi. Hozirgi kunda UzASBO dasturiy majmuasi orqali budjet tashkilotlarida moliyaviy hisobotlar elektron tarzda tuziladi. Bu esa moliyaviy hisobotlardagi axborot shaffofligini va aniqligini oshiradi. So'nggi kunlarda amalga oshirilgan islohotlar natijasida UzASBO dasturiy majmuasi yangilandi va ko'plab yangi imkoniyatlar dasturiy majmuada paydo bo'ldi. Bu yangilanish, o'z navbatida, nafaqat moliyaviy hisobotlardagi axborotlarning aniqligini oshirishga yordam beradi, balki boshqa amalga oshirilgan operatsiyalar va harakatlarning ham hisob-kitob ishlarini osonlashtiradi.

Tezkorlik va samaradorlik: budjet tashkilotlarining buxgalteriya bo'limida bosh hisobchi boshchiligidagi yordamchi hisobchilar o'rtasida ish taqsimoti to'g'ri olib borilishi kerak. Bosh hisobchi buxgalteriya xodimlari uchun xizmat vazifalarini har bir xodim uchun alohida belgilaydi. Buxgalteriyada xizmat vazifalari funksional belgilarga qarab taqsimlanadi, ya'ni xodimlarning har bir guruhiga yoki alohida bir xodimga ishning hajmiga qarab, ma'lum bir soha birlashtiriladi. Chet davlatlar tajribasiga e'tibor bersak, har olti oyda yordamchi hisobchilar o'z vazifalarini iqtisodiy jihatdan o'zgartirib turishar ekan. Masalan, ish haqi va unga tegishli to'lovlarni hisoblaydigan hisobchi olti oydan so'ng TMZ va asosiy vositalarni hisob-kitobi bilan shug'ullanar ekan. Albatta, bu kabi o'zgartirishlar hisobchilarning har taraflama ko'proq bilimlarni egallashiga va tajribasining oshishiga olib keladi. Bundan ko'rinib turibdiki, sohaning mutaxassisiga aylangan har qanday hisobchi moliyaviy hisobotlarning aniqlik darajasining oshishiga sababchi bo'ladi.

Hisob-kitob ishlarining monitoring: buxgalteriya hisobchilari tomonidan buxgalteriya hujjatlarini o'z vaqtida va to'g'ri rasmiylashtirilishi hamda amalga oshirilayotgan operatsiyalarning qonuniyligi, budjet mablag'lari, shuningdek, budjetdan tashqari mablag'larning xarajatlar smetasida ko'zda tutilgan muayyan maqsadlarga to'g'ri sarflanishi, pul mablag'lari va moddiy qimmatliklarning butligi ustidan muntazam nazorat qilinishi zarur. Bundan tashqari, smeta ijrosi jarayonida vujudga keladigan yuridik va jismoniy shaxslar bilan olib boriladigan hisob-kitoblarning o'z vaqtida amalga oshirilishi, pul mablag'lari, hisob-kitoblar va moddiy qimmatliklar, shuningdek, boshqa aktivlar va majburiyatlarni inventarizatsiya qilishda qatnashish, inventarizatsiya natijalarini o'z vaqtida va to'g'ri rasmiylashtirish hamda ularni buxgalteriya hisobida aks ettirish chorak so'ngida moliyaviy hisobotlarning tez va aniq tuzilishiga sabab bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Keltirilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, budget tashkilotlarida moliyaviy hisobotlarning axborot imkoniyatlarini kengaytirish davlat moliyasini boshqarish samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Moliyaviy hisobotlarning aniqligi, shaffofligi va foydaliligi davlat mablag'larining maqsadli sarflanishi ustidan nazoratni kuchaytiradi hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ishonchli manba bo'lib xizmat qiladi.

Umuman olganda, budget tashkilotlarida moliyaviy hisobotlarning axborot imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha amalga oshirilayotgan raqamlashtirish jarayonlari, hisob-kitob ishlarining monitoringini kuchaytirish, inventarizatsiya va ichki nazorat mexanizmlarini takomillashtirish hisobotlarning sifat darajasini oshirishga, ularning tezkor va aniq tayyorlanishiga, eng muhimi, davlat moliya tizimida samaradorlikni ta'minlashga olib keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. S. Mexmonov, I. Qo'ziyev, A. Ostionokulov, A. Kuliboyev, A. Suvankulov. Budget hisobining xalqaro standartlari: Darslik. – Toshkent: "Nihol print" OK, 2023. – 26 b.
2. K. Ibragimov. Budget hisobotlari. Darslik. – Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2019.
3. Dr. Viola Eulner. The Position Paper was developed by the IDW's Public Sector and Trendwatch Committees. 2019. – 5 p.
4. M. Tohirov, N. Qo'chqorov. Buxgalteriya hisobi nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: "IQTISOD-MOLIYA", 2020. – 312 b.
5. R. Murodov. O'zbekiston Respublikasida davlat moliyasini boshqarish tizimi. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2021. – 284 b.
6. International Federation of Accountants (IFAC). Handbook of International Public Sector Accounting Standards (IPSAS). – New York, 2022.
7. O. G'aniyev. Davlat moliyaviy nazorati va audit asoslari. – Toshkent: "IQTISOD-MOLIYA", 2020. – 256 b.
8. World Bank. Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA) Assessment Framework. – Washington, 2021.
9. A. Rustamov, D. Karimov. O'zbekiston Respublikasida davlat byudjeti ijrosini takomillashtirish masalalari. – Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2022. – 198 b.
10. OECD. Enhancing Public Sector Reporting for Transparency and Accountability. – Paris: OECD Publishing, 2020.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

